

СТАНДАРДНИ СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК, НОРМА И ВАРИЈАНТЕ

ЈОСИП БАОТИЋ

Институт за језик, Сарајево

UDK 801:808.61/.62

1. Стандардни српскохрватски (хрваткосрпски) језик и поред тога што је посљедњих двадесетак година предмет посебне пажње лингвиста до данас није добио теоретску интерпретацију која би била подједнако прихватљива за све социокултурне заједнице које се њиме служе као инструментом споразумијевања. Лингвистички разлози су, прије свега, у различитом поимању стандардног језика и норме у њему као опћелингвистичких категорија, а друштвени у процесу демократизације, економској и политичкој децентрализацији и, с тим у вези, преношењу на сваку од наших република права да, језичка питања рјешава у складу са властитим потребама.

2. Разилажења сербокроатиста када је у питању стандардни српскохрватски језик најдрастичније се испољавају у виђењу мјеста за специфичности језичког израза појединих социокултурних заједница у заједничкој стандарднојезичкој норми, те виђењу статуса укупности језичког израза (варијанте) сваке од тих заједница у стандардном језику.

Теоретска уопћавања о природи стандардног српскохрватског језика могу се у основном свести на сљедећа виђења:

— а/ српскохрватски стандардни језик јесте један језик у коме се богатство варијацијских вриједности може и треба интерпретирати само као стилистички потенцијал и извор за обогаћивање стандардног језика путем семантичке диференцијације синонима;

— б/ српскохрватски стандардни језик јесте један језик само на нивоу система као апстракције, а практички се остварује у виду двију варијаната које имају све одлике стандардног језика свака за себе;

— в/ српскохрватски стандардни језик јесте један језик са развијеном синонимијом као обиљежјем језичких израза појединих социокултурних заједница, која због тога мора имати мјесто у заједничкој стандарднојезичкој норми.

3. Тежиште у овом раду је на критичком освјетљавању теоретског приступа датог под тачком б/ — по коме је српскохрватски стандардни језик један језик само на нивоу апстракције, док се на функционалном плану испољава у варијантама — и то из два разлога. Први је тај што је овакав приступ најмање прихватљив као заједнички за све четири социокултурне заједнице којима је српскохрватски стандардни језик заједнички инструмент споразумијевања јер се њиме доводи у питање не само јединствен него и један стандардни српскохрватски језик, а други је што се чини да такав приступ није заснован ни на неоспоривој лингвистичкој аргументацији уколико се остаје при једном стандардном језику као претпоставци од које се полази или крајњем циљу ка коме се тежи. О друга два приступа говориће се у мјери коју наслов и потпунија елаборација назначене проблематике захтијевају да се на почетку апострофирани приступ што потпуније сагледа.

4. Размишљања о варијантском карактеру стандардног српскохрватског језика поспјешена су дискусијом о природи норме у њему вођеној на V конгресу југословенских слависта у Сарајеву у свјетлу спознаје »да разгранат, бујан живот књижевног језика, у свим његовим разноврсним облицима, на широкој територији и у средини са више од једне народности, неминовно намеће постојање варијаната«.¹ Истина и прије тога довођен је под знак питања приступ стандардном српскохрватском језику као једном и јединственом, тј. са унифицираном нормом као крајњим циљем коме, док се не оствари, треба активно тежити смањујући разлике свјесним интервенцијама. Дискусија на поменутом конгресу у први план истакла је не само чињеницу да српскохрватски језик у свом стандардизираном облику од почетка, условно Вукове реформе, није био јединствен него да он мора подразумевати и у будућности јединство у различитости — два писма, два изговора и, што је много значајније, развијену синонимију као обиљежје националних посебности у заједничком језику.

5. Теоретски приступ по коме стандардни језик карактеризира дисјунктивна норма (или ово или оно) за разлику од конјунктивне норме у осталим идиомима (и ово и оно), тј. приступ по коме је стандардни језик идиом у коме нема мјеста за нефункционалне варијетете — синонимију данас се углавном сматра превазиђеним. Процес демократизације у друштвеном животу испољио се у језику у одбацавању тезе о говору појединих средина као језичком идеалу према коме треба одмјеравати норму стандардног језика за цијелу заједницу будући да је она у основи лишена лингвистичке заснованости.

6. Суочени са новим односима у друштву и потешкоћама у функционирању чешког стандардног језика, *пражани* су већ тридесетих година одбацили теоретски концепт који се темељио на раз-

¹ М. Ивић, Проблем норме у књижевном језику, ЈЕЗИК XIII св. 1. стр. 2.

личитом карактеру норме у стандардном језику и дијалектима, тврдећи да се норме у различитим идиомима не разликују у суштини, квалитативно, него по степену обавезности и свјесности, тј. квантитативно. Усмјереност ка стабилности и постојаности је одлика сваке норме у језику, а у стандардном језику се кодифицирањем само појачава осјећање те стабилности и обавезаности норме. Одбацивши тезу да је основна карактеристика стандардног језика елиминирање синонима као нефункционалних вриједности у језику, а инаугуришући принцип еластичне стабилности као основног обиљежја норме у стандардном језику, *празани* су извршили револуционаран заокрет у поимању стандардног језика и природе норме у њему, с циљем да се олакша његово функционирање у заједницама у којима се јавља проблем одбира.² Оправданост оваквог заокрета у приступу стандардном језику и норми у њему временом је све више потврђивана. Показало се не само да се у његовим оквирима могу успјешно рјешавати сва питања функционирања стандардног језика у национално хомогеним заједницама у којима постоји проблем регионално маркиране синонимије него да је он довољно широко заснован да се та питања могу успјешно рјешавати и у вишенационалним заједницама које су се определилиле за један стандардни језик као заједнички инструмент споразумијевања.

7. У овом тренутку нису бројни сербокroatисти код нас који у сваком, без обзира како је интониран, приступу који подразумева варијантност стандардног српскохрватског језика виде угрожавање заједништва и једног стандардног језика, односно који оспоравају чињеницу да стандарднојезичка разуђеност српскохрватског/хрваткосрпског језика стоји у знаку стандарднојезичке варијантности, појаве издиференцираних употреба нашег језика у различитим социокултурним срединама. У радовима теоретског карактера констатовано је, а ни то није оспоравано, да се »варијанте јављају у свим национално нехомогеним језицима«,³ те да до потпуног стапања варијаната не долази никада ако се стандардни језик развио на дијасистему заједничком двјема или више нација. Шта више, преовладавало је увјерење да настојањима да се разлике варијантског карактера у једном језику повећају или смање интервенцијама »недостаје и озбиљности и реализма«⁴ јер би се тиме угрозиле основне карактеристике стандардног језика, његова аутономија и еластична стабилност — мутатис мутандис, да је тежња ка унифицираном стандардном српскохрватском језику нереална све док нације које се њиме служе буду егзистирале као реалност друштвеног живота.

² За потпуније информирање упућујем на радове: B. Havranek, *Zum Problem der Norm in der heutigen Sprachwissenschaft und Sprachkultur*, објављен у: *Actes du Quatrième Congrès international de linguistes*, Копенхаген 1938., те A. Jidlicka, *Spisovný jazyk v současné komunikaci*, Prag 1974., и V. Mathesius, *O požadavku stability ve spisovném jazyce*, објављеном у зборнику *Spisovná čeština a jazyková kultura*, Prag, 1932.

^{3—4} Д. Брозовић, *Стандардни језик*, Загреб 1970, стр. 35.

8. И поред ових сазнања, слагања међу сербокroatистима нема у основном питању — статусу варијаната као идиома, па повезано с тим ни у броју као ни у критеријима који служе за њихово издвајање из стандардног језика. Разилажења су такве природе да понекад засјењују усаглашеност, а отварају простор за оживљавање двају најнеприхватљивијих концепата, унитаристичког и сепаратистичког, за које се истина, мало тко експлицитно изјашњава, мање због тога што су већ означени као лингвистички недостатни и неадекватни приступи стандардном српскохрватском језику, а више због тога што су друштвено дисквалификовани јер угрожавајући заједништво у језику доводе у питање и заједништво у осталим областима живота.

9. Проблематика варијантности унутар стандардних језика до данас није нашла одговарајуће мјесто у лингвистичкој теорији мада су термини *варијанта* и *инваријанта* устаљени у изучавању језика на фонолошком нивоу, али у значењу које би се тешко могло пренијети и на остале језичке нивое, а камоли на језик као систем.

У новије вријеме, истина, све чешће се говори о диференцираним употребама стандардног језика у смислу испољавања функционалних стилова као различитих реализација стандардног језика, па и о социјалним и територијалним модификацијама стандардног језика, али ових посљедњих само као супстандардних вриједности, при чему се регионалне варијанте по својим језичким карактеристикама виде као карика која повезује стандардни језик са дијалекатском базом, или као идиом за обогаћивање стандардног језика вриједностима које су попримиле наддијалектни карактер а нису у норми стандардног језика.⁵

Оно што је за ову прилику најважније када су у питању територијалне варијанте јесте чињенице да се оне не доводе у исто равн са стандардним језиком чак ни код оних аутора који истичу да с функционалног аспекта нема осјетних разлика између стандардног језика и регионалних варијаната јер се и регионални супстандарди на територији којој припадају прихватају као норма.

10. Већ први приступи варијантности стандардног српскохрватског језика, истицање двију варијаната као основних, поготово њихово означавање националним предзнацима — *српска* или *хрватска* — наговјестили су да ће стрпљив и свестрано аналитички пут у освјетљавању ове проблематике бити замијењен апприори утврђеним концептима. Својом једностраношћу неки од тих приступа изненадиће и добар дио сербокroatиста и у срединама које су таквим приступом, условно речено, могле и бити задовољне, али ће изазвати и гласна реаговања и средина и језичких посленика у срединама које су занемарене и поред тога што су баштинници и партиципанти заједничког стандардног језика.

⁵ За потпуније информације упућујем на зборник радова *Социјална и функционална дифференцијација литературних језиков*, Москва, 1977.

11. Да је двоваријантски приступ стандардном српскохрватском језику неадекватан указао је већ приликом првих разговора Р. Катичић истичући: »Чини нам се прво да варијанте нису само двије, тј. источна (претежно српска) и западна (претежно хрватска), него свакако треба узети у обзир још босанскохерцеговачку, црногорску, а можда и војвођанску« и додајући к томе да »чиниоци који код нас воде језичном опредјељивању унутар заједничког стандардног оквира превише су сложени, а да би допустили чисту двојну поларизацију«,⁶ а сличног мишљења био је и М. Храсте: »у нормирању књижевног језика не смијемо оставити по страни још двије варијанте: јужну са главним центром Сарајевом, ни сјевероисточну са главним центром Новим Садом«. ⁷

Уз експлицитно негирање адекватности двоваријантског приступа стандардном српскохрватском језику, наведени цитати посредно указују на још један и јако важан моменат — да је за одређивање варијаната у савременом српскохрватском језику регионални критериј не само универзалнији него и примјеренији од националног.

12. И поред тога што су наведена и слична мишљења о варијантском диференцирању унутар стандардног српскохрватског језика била ближа језичкој стварности и прихватљивија за све социокултурне заједнице српскохрватског језичког подручја јер нису доводила у питање постојање заједничког стандардног језика, двоваријантски приступ први је и најкомплетније теоретски елабориран.

Према том приступу варијанте, као »адаптација јединственог стандардног језика традицији и савременим потребама нација као дефинираних социо-етничких формација«, ⁸ надрастају појам регионалних идиома јер имају све »елементе правог, самосталног и функционално дјелотворног књижевног језика«, ⁹ што практично значи да стандардни језик прелази у категорију апстрактних вриједности, а да само варијанте јесу реалност.

Мада међу заступницима наведеног приступа има и оних који негирају да се њиме инаугуришу два посебна стандардна језика, позивајући се притом на заједнички сустав норми у којима су појединачне позиције међусобно замјењиве, тешко би се било с њима сложити јер и заједнички сустав норми може бити апстрактан а функционалне само појединачне норме које извиру из заједничког састава, али које и не морају бити исте у варијантама.

13. Битније од могућности да се појединачне позиције могу замјењивати на нивоу норме неког апстрактног језика јесте да ли се језичком политиком у оквиру варијаната та могућност ограничава

⁶ Р. Катичић, *Проблем норме у књижевном језику*, ЈЕЗИК XIII, св. 1, стр. 22;

⁷ М. Храсте, *Проблем норме у књижевном језику*, ЈЕЗИК XIII, св. 1, стр. 17.

⁸ Д. Брозовић, о. ц., стр. 35.

⁹ Љ. Јонке, *Проблем норме у хрватскосрпском књижевном језику*, ЈЕЗИК XIII, св. 1, стр. 10;

или устоличује као неприкосновени принцип норме варијанте, другим ријечима да ли ће се из заједничког састава норми извршити избор за сваку варијанту у смислу унифицирања, или ће норма варијаната бити конјунктивна и дозвољавати и то и оно. Чињеница да се у склопу двоваријантског приступа стандардном српскохрватском језику говори и о »двје норме двају народа«, које су се »већ саме по себи дјеломично развијале«,¹⁰ намеће закључак да се норме варијаната не виде тако, већ као дисјунктивне или то или оно из система норми заједничког стандардног језика. А у том случају ближе истини било би тврђење да се ради о посебним стандардним језицима у оквиру заједничког дијасистема, него о варијантама једног стандардног језика.

14. Екстралингвистички фактори који одређују нашу стандарднојезичку ситуацију другачији су него било гдје у свијету. То, само по себи, не значи да наш приступ стандардном језику захтијева радикално нови теоријски концепт, али да није могуће пресликавање односа у другим заједницама ван сваке је сумње.

Изједначавање наше стандарднојезичке ситуације, када су у питању варијанте, са стањем у енглеском језику, чије се енглеска и америчка варијанта интерпретирају као феномени аналогни двјема варијантама у стандардном српскохрватском језику, непримјерено је из више разлога. Ни путеви који су водили до варијаната у овим језицима, ни услови у којима те варијанте егзистирају, ни квалитетни нису исти. Иста ситуација би била када би се у једној државнотворној заједници, било којој на свијету, у оквиру једног стандардног језика јавиле двије варијанте као два функционална идиома највишег ранга, тј. стандардног језика. Варијанте енглеског језика, чак кад би се и могло говорити само о двије, резултат су прекида у комуникацији исељеника са матицом земљом и имају данас карактер посебних стандардних језика. То су, у ствари, варијанте енглеског језика, а не варијанте енглеског стандардног језика, јер, нпр. неке од вриједности енглеског језика које су нормом у САД признате као стандардне у Великој Британији имају карактер регионалних или социјалних варијетета који се негативно оцјењују у стандарду, а и обратно. Другим ријечима, нема заједничког система норми.

15. Код нас није довођен под знак питања систем норме, него природа норме. Приступу Р. Катичића до данас није супростављен прихватљивији за све социокултурне средине које се служе српскохрватским стандардним језиком: »Свим својим варијантама успркос наш је књижевни језик један и што се с њим дешава на било којем његовом подручју важно је за све који се њиме служе... Нормирање књижевног језика мора се стога вршити за читаво језичко подручје признајући дакако, и то брижљиво признајући особености појединих варијаната. Никакви се закључци о нормама хрватскохрватског књижевног језика не смију доносити без судјеловања и пристанка ква-

¹⁰ Љ. Јонке, о. ц., стр. 11.

лифицираних представника свију средина које његују његове варијанте. Тај је књижевни језик заједничка баштина и ни једна средина не може њоме сама управљати.¹¹

16. Када теоретски концепт стандардног језика не подразумева унифицирану норму, простор за јединственост стандардног језика је много шири, или довољно широк, да се сва питања варијантности, без обзира да ли је она национално или територијално маркирана, могу на задовољавајући начин ријешити и без дизања варијаната на ниво стандарднојезичког идиома. За појединца и за сваку социокултурну, односно социо-етничку заједницу битно је да у заједничком стандардном језику, у његовој норми, нађу све оне вриједности које се у тој средини доживљавају, или које функционирају као стандарднојезичке вриједности. За један стандардни језик као цјелину пресудно је, пак, да ли ће се варијанте у њему осамосталити или не. Осамостаљивање варијаната довећо би до тога да избор из заједничке норме прерасте у посебне норме, тј. до разарања заједничког система норме. Није потребно наглашавати да то значи и престанак постојања једног стандардног језика и прерастање варијаната у посебне стандардне језике.

17. Варијантност и варијанта у српскохрватском језику, дакле, не угрожавају заједнички стандардни језик само дотле док се о њима говори као о могућности језичке идентификације једне социо-културне или социо-етничке заједнице у њему, тј. док се о стандардном српскохрватском језику говори као о једином конкретном и неорганском идиому највишег ранга, а о варијантама као о укупности стандарднојезичког потенцијала који функционира као избор у одређеним социокултурним или социо-етничким заједницама, а који се не кодифицира посебном нормом варијанте.

На другој страни, варијантност и варијанте српскохрватског језика условљавају широко засновану и еластично стабилну норму стандардног језика, односно мјесто у њој за специфичности језичког израза свих социокултурних или социо-етничких заједница.

18. Уз овакво утврђивање релација између варијаната и стандардног језика, неопходно је због присуства потешкоћа терминолошког карактера и у оквирима лингвистичке теорије, кад је ова проблематика у питању, указати на чињеницу да је термин варијанта, за разлику од термина за остале идиоме, доста непрецизан. Њиме се, наиме, означавају и регионални или социјални идиоме као супстандардне вриједности и идиоме највишег ранга — стандардни језици, при чему се прво значење веже за ситуацију када је ријеч о варијантности језика у оквиру једне друштвенополитичке заједнице (државе), а друго када се ради о варијантама једног језика које постоје изван матице земље.

19. У релацијама стандардни српскохрватски језик — варијанте ни једно од ова два значења термина варијанта не покрива без

¹¹ Р. Катичић, о. ц., стр. 22.

остатка садржај који варијанте код нас подразумевају. Прво значење недостатно је и неадекватно због тога што код нас варијанта може да имплицира, а теорија о двијема варијантама на томе је и утемељена, и национални моменат, па се варијанти не може приписати супстандардни карактер, поготово ако се има у виду да се стандардни језици најчешће изједначавају са појмом национални језици, док је друго значење неадекватно јер се ради о језику са заједничким системом норме и о језику који функционира у једној друштвеној заједници.

Мада нема аргумената за тврђење да је због тешкоћа свођења ситуације у нашем стандардном језику под значења која термин варијанта има у лингвистичкој теорији, у документима о књижевнојезичкој политици у Босни и Херцеговини уведен нови термин — *стандарднојезички израз социокултурних средина*, и мада је ближе истини да је ова формулација резултат настојања да се из првог плана значења везаног за термин варијанта потисне ефекат негативног националног набоја, што је он већ био добио, чињеница је да се њиме, више као формулацијом значења варијанте него као добрим термином, отворила могућност да се преброде потешкоће и непоразуми у виђењу диференцирања унутар стандардног српскохрватског језика.

20. Виђење варијантности у духу принципа књижевнојезичке политике у Босни и Херцеговини заснива се на критерију различитости и издиференцираности употребе стандардног српскохрватског језика у оквирима социокултурних средина које се њиме служе. По том виђењу диференцирање стандардног српскохрватског језика условљено је чињеницом, или одраз је чињенице да он опслужује четири социокултурне заједнице, које и поред тога што улазе у састав државне цјелине функционирају са великим степеном самосталности, па се то испољава и у избору језичких средстава за идиом највишег ранга.

Варијанте као стандарднојезички изрази социокултурних средина не угрожавају јединство стандардног српскохрватског језика, јер је ријеч о избору из заједничког потенцијала супстанције, структуре и норме, ни заједништво у језику — све социокултурне средине једнако се третирају у стандардном језику, равноправне су међу собом у избору, а и сви избори имају једнаку лингвистичку вриједност и исти статус.

21. Приступ стандардном језику инаугурисан књижевнојезичком политиком елиминира основне слабости двоваријантског виђења, како оне које се реперкутирају на друштвеном плану, различито рангирање социо-етничких заједница према степену њихове оформљености, тако и оне које су лингвистичке природе. Указујемо само на једну од њих о којој раније није говорено.

У двоваријантском приступу стандардном српскохрватском језику варијанте не покривају цјелину, него се издвајају из ње као »изграђене јединице с комплексним језичким и особито из-

надјезичним особинама, с функцијама које иначе врши сам стандардни језик»,¹² а остатак, који је, узгред буди речено, узет као окосница стандардног језика, распоређује се на »зоне, и то недефиниране, на којима се укрштавају разне особине варијаната»,¹³ и поред тога што тај остатак у одређеним социокултурним заједницама врши све функције које се приписују варијантама на подручјима за које су везане. Другим ријечима, дијелови издвојени из цјелине по лингвистичком статусу изједначавају се са цјелином, док цјелина без тих дијелова губи лингвистички статус који је имала, без обзира што задржава и даље све функције стандардног језика на подручјима на које се варијанте не могу протећи.

Потешкоће о којима је ријеч, у двоваријантском приступу савременом српскохрватском језику на теоретском плану могле су се пребродити само да се о остатку говорило као о инваријантној вриједности. Али тада варијанте не само да не би биле изнад остатка него ни у истој равни са њим без обзира да ли се на подручјима на којима би се остваривале доживљавале или не као норма.

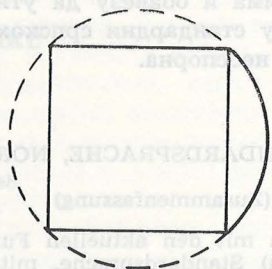
Приступом стандардном српскохрватском језику као јединству стандарднојезичких израза четирију социокултурних средина помануте потешкоће у старту се избјегавају. Структура и норма стандардног језика заједничка је свима изразима, а заједнички је и највећи дио супстанције, док се посебности очитују у дијелу супстанције. Графички би се ови односи дали представити кругом и квадратом у њему, при чему би круг представљао укупност структуре, супстанце и норме стандардног језика, а квадрат заједнички дио супстанце. Специфичности појединих стандарднојезичких израза биле би представљене кружним одсјечцима;

Стандарднојезички израз сваке социокултурне средине као дио цјелине стандардног српскохрватског језика могао би се, условно, издвојити и графички представити у лику квадрата са кружним одсјечком над једном страницом, чији би садржаји остали исти као у већ назначеним схемама, али би подразумијевао и испрекидани дио кружнице изнад остале три странице што би указивало да све оно

¹²⁻¹³ Д. Брозовић, о. ц., стр. 37, 38.

што припада стандардном језику као цјелини а не и сваком од стандарднојезичких израза, за сваки од стандарднојезичких израза је потенцијална могућност према којој је он отворен када је у питању и структура, и супстанца и норма.

22. Није тешко уочити да приступ стандардном српскохрватском језику у оквирима књижевнојезичке политике у БиХ не само да елиминира могућност да се варијанте схвате као идиом највишег ранга — стандардни језик него елиминише и варијантско опонирање или поларизацију ако основни критериј за идентификацију варијаната, на једној страни, а на другој страни афирмише заједништво са посебностима стандарднојезичких израза у свакој социокултурној средини док су посебности подређене неприкосновеном правилу — да не разарају заједништво, тј. док се регулирају заједничком нормом стандардног српскохрватског језика, а не посебним нормама стандарднојезичких израза. Другим ријечима, не затварају се очи пред чињеницама негирањем посебности у стандарднојезичким изразима социокултурних средина у име неког апсолутног идеалног стандардног језика, у коме би оне биле баласт, али се искључује могућност посебних норми у изразима и постављање »међа« унутар норме у једном стандардном језику.

23. Остваривање сваког концепта, па и оваквог, подразумева његово утемељење у језичкој политици свих социокултурних средина. Концепт који подразумева књижевнојезичка политика у Босни и Херцеговини најприхватљивији је ако се као аксиом прихватити да је стандардни српскохрватски језик један језик, као и ако се жели очувати његово јединство, јер полази од оног што је заједничко изразима свих социокултурних средина, а не од оног што је посебно, будући да то што је посебно, ако се узме као полазиште у посматрању, нужно води ка разграђивању једног стандардног језика.

24. Разговори о овим питањима вођени на скуповима и мишљења изнесена на страницама часописа, свједоче да проблеми о којима је овдје говорено и даље стоје отворени, као и да су могућа различита, па чак и супротна рјешења. Будући да елаборирање проблема не значи аутоматски и његово рјешење ни када нема раз-

лика у приступима, што још није случај, она ће остати отворена не само док лингвисти не усагласе своја виђења диференцирања стандардног српскохрватског језика него и док организоване друштвене снаге у свакој социокултурној средини не утврде основе књижевнојезичке политике. Језик је друштвена категорија и друштво не само да има право него има и обавезу да утиче на токове његовог развоја. Када је у питању стандардни српскохрватски језик, могућност и потреба утицаја је неоспорна.

SERBOKROATISCHE STANDARDSPRACHE, NORM UND VARIANTEN

(Zusammenfassung)

Der Autor befasst sich mit den aktuellen Funktionsfragen der serbokroatischen (kroatoserbischen) Standardsprache, mit ihren Normen und einigen Betrachtungen der funktionellen Differenzierung innerhalb der Sprache.

Das Schwerpunkt seines Interesses liegt in einer kritischen Erleuchtung des Variantenzugangs zur serbokroatischen Standardsprache und der Interpretation von Varianten, also konkretisierten sprachlichen Idiomen des höchsten Rangs, wobei die serbokroatische Standardsprache nur als ein abstrakter Rahmen erscheint.

Dem Zweivariantenzugang setzt der Autor ein theoretisches Konzept von vier standardsprachlichen Ausdrücken in Rahmen der vier soziokulturellen Milieus entgegen, hervorhebend, dass seine Vorteile darin liegen, dass die Einheitlichkeit der serbokroatischen Standardsprache nicht in Frage kommt, obwohl es durch dieses Konzept ermöglicht wird, die sprachliche Besonderheiten in allen Milieus auszuüßern, wo serbokroatische Standardsprache als ein gemeinsames Verständigungsinstrument fungiert.